

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-1-81 (Özelleştirme Nihai Bildirim)
Karar Sayısı : 04-57/794-198
Karar Tarihi : 2.9.2004

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY,
Murat GENCER, Rifki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, Süreyya ÇAKIN

B. RAPORTÖR : Hilal YILMAZ

C. BİLDİRİMDE BULUNAN : - T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

D. TARAFLAR : - T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
Ziya Gökalp Cad. No: 80 Kurtuluş-Ankara

- Yıldız Entegre Ağaç San. ve Tic. A.Ş.
Organize Sanayi Bölgesi No:5
41285, Aslanbey-Kocaeli

E. DOSYA KONUSU: Kütahya Gübre Sanayii A.Ş.'nin özelleştirme yoluyla devredilmesi işlemine izin verilmesi talebi.

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 2.6.2003 tarih, 4667 sayı ile giren Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın ön bildiriminde, Türkiye Gübre Sanayii A.Ş.'nin bağlı ortaklıkları olan İstanbul Gübre Sanayii A.Ş., Gemlik Gübre Sanayii A.Ş., Samsun Gübre Sanayii A.Ş. ve Kütahya Gübre Sanayii A.Ş.'deki kamu hisselerinin özelleştirilmesine ilişkin olarak, 1998/4 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumu'na Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in 4. maddesi uyarınca Rekabet Kurulu'nun görüşü talep edilmiştir.

Bunun üzerine, 19.6.2003 tarih, 1533 sayılı Mesleki Daire görüşü ile 23.6.2003 tarih, 5387 sayı ile intikal eden Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın görüşleri dikkate alınarak, 30.6.2003 tarih ve 03-46 sayılı karar ile konuya ilişkin Rekabet Kurulu Görüşü oluşturulmuş ve 2.7.2003 tarih, 1658 sayı ile anılan İdare'ye bildirilmiştir.

Kurum kayıtlarına 2.8.2004 tarih, 4279 sayı ile giren ve en son 27.8.2004 tarih, 4768 sayı ile eksiklikleri tamamlanan Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın izin başvurusu üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ ve 1998/4 sayılı Özelleştirme

Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 27.8.2004 tarih ve 2004-1-81/ÖN-04-HY sayılı Özelleştirme Nihai Bildirim Raporu, 27.8.2004 tarih ve REK.0.05.00.00/172 sayılı Başkanlık önergesi ile 04-57 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G. RAPORTÖRÜN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; Kütahya Gübre Sanayii A.Ş.'nin Yıldız Entegre Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından devralınması durumunda; azotlu gübre ve patlayıcı üretiminde kullanılan amonyum nitrat pazarlarında hakim durum yaratılmayacağı, bu nedenle bildirim konu devralma işlemine 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi uyarınca izin verilmesinin uygun olacağı ifade edilmektedir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Pazar Hakkında Genel Bilgi

Türkiye gübre sektöründe başlıca etkinliği gübre üretimi olan ve tamamı yerli sermayeli yedi teşebbüs bulunmaktadır¹. Bunlar:

- 1- Toros Gübre ve Kimya Endüstrisi A.Ş. (Toros Gübre),
- 2- Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş. (BAGFAŞ), Ege Gübre Sanayii A.Ş.² (Ege Gübre),
- 3- Gübre Fabrikaları T.A.Ş. (GÜBRETAS),
- 4- İstanbul Gübre Sanayii A.Ş. (İGSAŞ),
- 5- Gemlik Gübre A.Ş. (Gemlik Gübre),
- 6- Samsun Gübre Sanayii A.Ş. (Samsun Gübre) ve
- 7- Türkiye Gübre Sanayii A.Ş. (TÜGSAŞ)'ın bağlı kuruluşu olan Kütahya Gübre Sanayii A.Ş. (Kütahya Gübre).

Tablo1 - Kurulu Kapasiteler ve Kapasitelere Göre Pazar Payları

	Kompoze Gübreler	Azotlu Gübreler
Toros Gübre	808.500 ton (% 30.2)	594.000 ton (% 25)
BAGFAŞ	385.000 ton (% 14.4)	21.4500 ton (% 9)
İGSAŞ	118.000 ton (% 4.4)	561.000 ton (% 23.6)
Ege Gübre	330 000 ton (% 12.4)	0
GÜBRETAS	500.000 ton (% 18.7)	0
Samsun Gübre	527.200 ton (% 19.8)	0
Kütahya Gübre	0	378.500 ton (% 15.9)
Gemlik Gübre	0	594.000 ton (% 25)
Diğer	0	35.200 ton (% 1.5)
TOPLAM	2.668.700 ton (% 100)	2.377.200 ton (%100)

¹ Ereğli Demir Çelik, İsdemir ve Kardemir teşebbüsleri yan ürün olarak amonyum sülfat (AS) gübresi üretmektedir.

² BAGFAŞ'ın 2001 yılında Ege Gübre'yi devralması nedeniyle, bu iki firma birlikte değerlendirilmiştir.

Tablo 2 - Teşebbüslerin Üretim Miktarları ve Payları (2003 yılı)

Kuruluşlar	Azotlu Gübre Üretimi (ton/yıl)	Azotlu Gübre Üretimi Pazar Payları (%)	Kompoze Gübre Üretimi (ton/yıl)	Kompoze Gübre Üretimi Pazar Payları (%)
Toros Gübre	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜBRETAS	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BAGFAŞ+EGE	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İGSAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Samsun Gübre	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Gemlik Gübre	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kütahya Gübre	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Diğerleri ³	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	1.508.002	100	1.809.741	100,0

Tablo 3 - Teşebbüslerin İthalat Miktarları ve İthalat Payları (2003)

Kuruluşlar	Azotlu Gübre İthalatı (ton/yıl)	Azotlu Gübre İthalatı Pazar Payları (%)	Kompoze Gübre İthalatı (ton/yıl)	Kompoze Gübre İthalatı Pazar Payları (%)
Toros Gübre	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜBRETAS	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BAGFAŞ+EGE	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İGSAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TÜGSAŞ (Samsun, Gemlik, Kütahya)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ost Olgun	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Diğerleri	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	1.630.321	100	495.415	100

Üretici firmaların yanısıra, faaliyeti ithal ettiği ürünleri satmakla sınırlı olan ithalatçı firmalar da bu alanda etkinlik göstermektedir. 2003 yılında azotlu gübrelerde ithalatın % 53'ü üretici firmalarca gerçekleştirilmiş, ithalatla uğraşan şirketler ise % 47'sini paylaşmıştır.

Pazarda az sayıda teşebbüs bulunması, yabancı üreticilerin ülkemize gelmemesi, Toros Gübre'nin sektöre girdiği 1981 yılından bu yana yeni bir üreticinin faaliyete geçmemesi pazara giriş engellerinin yüksekliğine işaret etmektedir. Türkiye ekonomisinin istikrarsızlığı, pazardaki belirsizlikler, yeni bir üretim tesisi kurma maliyetinin 300-400 milyon ABD Doları olması, gübrenin taşınmasında ölçek ekonomilerinin geçerliliği; ayrıca faaliyetlerin sürdürülebilmesi için büyük önem taşıyan liman kullanımı, depo ve ambalajlama tesisinin kurulması ile bayi ağının oluşturulmasının zor ve masraflı olması başlıca pazara giriş engelleridir. Söz konusu giriş engellerinin en düşük seviyeye indirildiği özelleştirme ihaleleri sonucunda; İGSAŞ, Yıldız Entegre Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye; Gemlik Gübre, Yılyak Yakıt Pazarlama Tic. A.Ş.'ye; Samsun Gübre ise Erkan İnşaat ve Madencilik San. Tic. Ltd. Şti.'ne satılarak özelleştirilmiş ve pazara 3 yeni teşebbüs girmiştir.

³ Erdemir, İsdemir ve Kardemir'in üretimleridir.

Tablo 4 - Satışlardaki Pazar Payları (2003 yılı)

Kuruluşlar	Azotlu Gübre Satışı (ton/yıl)	Azotlu Gübre Satışı Pazar Payları (%)	Kompoze Gübre Satışı (ton/yıl)	Kompoze Gübre Satışı Pazar Payları (%)
Toros Gübre	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜBRETAS	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BAGFAŞ+EGE	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İGSAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Samsun Gübre	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Gemlik Gübre	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kütahya Gübre	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ost Olgun	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Diğer İth.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tarım Kredi Koop.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Pankobirlik	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çukobirlik	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Trakya Birlik	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TARİŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Antbirlik	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Karadeniz Birlik	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	2.966.640	100	2.127.053	100

H.2. Taraflar

H.2.1. Kütahya Gübre Sanayii A.Ş.

1953 yılında Azot Sanayii T.A.Ş. unvanı ile kurulan TÜGSAŞ'ın Kütahya'da 1961 yılında işletmeye açılan ilk tesisidir. Daha sonra, 1968 yılında Kütahya-II Tesisleri, 1976 yılında Kütahya Polietilen Torba Tesisi faaliyete geçmiştir. 1984 yılında sermayesinin tamamı devlete ait Türkiye Gübre Sanayi A.Ş.'nin bağlı kuruluşu olarak bir Kamu İktisadi Teşekkülü (KİT) statüsüne geçen şirket, 1998 tarihinde özelleştirme programına alınmıştır.

Şirket, CAN (kalsiyum amonyum nitrat - % 26 AN) gübresi üretimi ile patlayıcı maddelerin ana girdisi olan TAN (teknik amonyum nitrat), DNA (derişik nitrik asit), seyreltik nitrik asit üretimi yapmaktadır. 2003 yılında azotlu gübre pazarındaki payı, üretimde % (...), satışta % (...) olarak gerçekleşmiştir.

2003 yılı cirosu (.....) TL olan şirketin CAN, TAN, DNA ve seyreltik asit kapasite miktarı ile son üç yılda yapılan söz konusu ürünlerin üretim miktarlarına aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 5 - CAN, TAN, DNA ve Seyreltik Asit Kapasite ve Üretim Miktarları

Ürün	Kapasite (ton/yıl)	2001	2002	2003
CAN	378.500	176.865	185.000	(.....)
Teknik Amonyum Nitrat	209.088	3.790	3.610	(.....)
Derişik Nitrik Asit	15.000	1.605	1.705	(.....)
Seyreltik Nitrik Asit	201.300	118.371	124.300	(.....)

H.2.2. Yıldız Entegre Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Yıldız Entegre Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Yıldız Entegre), orman ürünleri üretimi ile iştigal eden özel sermayeli bir şirkettir. İlgili ürün pazarında İGSAŞ'ın devralınması öncesi faaliyeti bulunmadığından, teşebbüsün pazar payı, bağlı ortaklığı konumunda olan İGSAŞ'ın pazar payı ile sınırlıdır.

2003 yılı cirosu (.....) TL olan şirketin yönetim kurulu üyelerinin isimlerine aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 6 – Yıldız Entegre'nin Yönetim Kurulu Üyeleri

Yönetim Kurulu Üyeleri	Görevleri
Fehmi YILDIZ	Yönetim Kurulu Başkanı
İ. Hakkı YILDIZ	Yönetim Kurulu Bşk. Yrd.
Hasan YILDIZ	Yönetim Kurulu Üyesi

İGSAŞ ise sermayesinin % 99.99'u Yıldız Entegre'ye ait olan bir teşebbüştür. Amonyak ile azotlu gübrelerden ÜRE ve kompoze gübrelerden 20.20.0, 15.15.15 üretimi yapmaktadır. İGSAŞ'ın 2003 yılı azotlu gübre pazarındaki payı, üretimde % (...), satışta % (...) olarak gerçekleşmiştir.

2003 yılı cirosu (.....) TL olan İGSAŞ'ın üretimini yaptığı amonyak, üre ve kompoze gübrelerin kapasite ve son 5 yıla ait üretim miktarları aşağıdaki şekildedir:

Tablo 7 - Amonyak, Üre ve Kompoze Gübrelerine İlişkin Kapasite ve Üretim Miktarları (Ton)

Ürün	Kapasite (Ton/Yıl)	1999	2000	2001	2002	2003
Amonyak	379.500	100.250	65.006	81.640	365.648	(.....)
Üre	561.000	150.172	95.958	116.061	537.087	(.....)
Kompoze	118.000	84.897	64.002	66.791	68.105	(.....)

Tablo 8 - İGSAŞ'ın Yönetim Kurulu Üyeleri

Yönetim Kurulu Üyeleri	Görevleri
Fehmi YILDIZ	Yönetim Kurulu Başkanı
İ. Hakkı YILDIZ	Yönetim Kurulu Bşk. Yrd.
Hasan YILDIZ	Yönetim Kurulu Üyesi
Hatice YILDIZ	Yönetim Kurulu Üyesi
Fatma TILDIZ	Yönetim Kurulu Üyesi

H.3. İlgili Pazar

H.3.1. Azotlu Gübre Pazarı

Kimyasal gübreler; öncelikle tek besinli ve çok besinli olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Tek besinli gübreler; içerisinde bitki besin maddelerinden azot, fosfor veya potasyum elementlerinden yalnızca birisini bulduran, içerdikleri bu elementlere göre de azotlu, fosforlu ve potasyumlu şeklinde adlandırılan gübrelerdir. Kompoze gübreler ise; bünyelerinde bu üç elementten birden fazlasını ihtiva eden gübrelerdir.

Özelleştirme yolu ile devredilecek kuruluş olan Kütahya Gübre, azotlu gübre çeşidi olan (CAN) üretmekte; amonyum sülfat (AS), amonyum nitrat (AN) ve diamonyum fosfat (DAP) gübrelere ithal ederek satmaktadır. Kütahya Gübre'nin ürettiği % 26'lık azot oranına sahip olan CAN gübresi, Türkiye'de en çok kullanılan gübrelere dendir.

Kütahya Gübre'nin azotlu gübre olan CAN üretimi yapması nedeniyle, ilgili ürün pazarlarından biri olarak azotlu gübre pazarı edilmiştir.

H.3.2. Patlayıcı Üretiminde Kullanılan Amonyum Nitrat Pazarı

Kütahya Gübre, CAN tesislerinde, talebe göre, patlayıcı madde üretiminde kullanılan TAN ile bunun hammaddesi olan DNA ve seyreltik nitrik asit üretmektedir. TAN, madencilik ve inşaat sektörlerinde kullanılan dinamit, emülsiyon patlayıcı, ANFO (fuel-oil emdirilmiş TAN) gibi patlayıcıların üretiminde, ayrıca savunma sanayisinde kullanılan DNT, PETN, TNT, Nitro Gliserin gibi askeri patlayıcıların üretiminde kullanılmaktadır. Patlayıcı maddelerin temel girdisi olan TAN, büyük oranda ANFO üretiminde kullanılmaktadır. Ancak Kütahya Gübre'nin ürettiği TAN'ın yüksek yoğunluklu oluşu ANFO yapımına uygun değildir. TAN'ın yüksek yoğunluklu olması, yağ emme kapasitesini düşürdüğünden, patlama verimini düşürmekte, maliyetini yükseltmektedir. Türkiye'de patlayıcı madde yapımında kullanılmak üzere daha çok ithal poröz (prill) TAN talep edilmektedir. Bu durum, Kütahya Gübre'yi, gözenekli yapı arz eden ve dolayısıyla daha yüksek yağ emme kapasitesi olan düşük yoğunluklu poröz TAN üretimine zorlamaktadır.

Tablo 9 - Patlayıcı Madde Sektöründeki Önemli Kuruluşlar

Kuruluşun Adı	Yeri	Mülkiyet
BARUTSAN A.Ş.	Elmadağ	Kamu
KAPSÜLSAN A.Ş.	Ankara	Kamu
NİTROSAN A.Ş.	Kırıkkale	Kamu
NİTROMAK A.Ş.	Artvin	Özel
ORİCA-NİTRO	Ankara	Özel

Kütahya Gübre, 338.500 ton/yıl CAN gübresi üretmek için kurulmuş olmasına rağmen, talebe göre aynı üretim sürecinde TAN da üretebilmektedir. Dolayısıyla azotlu gübre olan CAN ile patlayıcı madde hammaddesi olan TAN arasında, arz ikamesinin tam olduğu söylenebilir. Ancak, CAN'ın gübre amaçlı olarak tarımda, diğerinin ise patlayıcı üretiminde kullanılıyor olması nedeniyle, söz konusu iki ürün arasında talep ikamesinin bulunduğu söylenemez. Bu nedenle ilgili ürün pazarı, azotlu gübreler pazarının yanı sıra patlayıcı madde üretiminde kullanılan amonyum nitrat pazarı; Türkiye'nin her yerinde satışın yapılabilmesi ve ülke genelinde rekabet koşullarında bölgeler bazında belirgin farklılıklar olmadığı dikkate alınarak, ilgili coğrafi pazar ise "Türkiye Cumhuriyeti Sınırları" olarak belirlenmiştir.

H.4. Değerlendirme

Bildirime konu devralma işlemi, Kütahya Gübre'nin "varlık satış" yöntemiyle özelleştirilmesi işlemidir. Söz konusu özelleştirme ihalesinde en yüksek teklifi Yıldız Entegre, Yılfert Gübre ve Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş., Kütahya Gübre

Ortak Girişim Grubu ve Başkent Azot Kimya Gübre Üretim San. ve Tic. A.Ş. vermişlerdir. Ancak Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından, Yıldız Entegre'nin teklifi dışında "diğer tekliflerin yeterli görülmemesi nedeniyle sadece Yıldız Entegre'ye ait teklifin Özelleştirme Yüksek Kurulunun onayına sunulmasına karar verilmesi" gerekçesiyle, sadece Yıldız Entegre'nin Kütahya Gübre'yi devralması işlemi hakkında görüş istenilmiştir.

Özelleştirilen Kütahya Gübre, CAN gübresi ile TAN, DNA, seyreltik nitrik asit üretimi yapmaktadır.

Yıldız Entegre'nin Kütahya Gübre'yi özelleştirme kapsamında devralması işlemi, kontrolün el değiştirmesine yol açacak şekilde Kütahya Gübre'nin "varlık satış" yöntemiyle özelleştirilmesi söz konusu olduğundan, 1998/4 sayılı Tebliğ kapsamındadır.

Devralma işleminin taraflarının ilgili ürün pazarı olan azotlu gübre pazarındaki ciro bilgileri Kütahya Gübre'nin (.....) TL, Yıldız Entegre (İGSAŞ)'nin (.....) TL şeklindedir.

Dolayısıyla, 1998/4 sayılı Tebliğ'de yer alan ilgili ürün pazarında 25 trilyon TL ciro eşiğinin aşıldığı ve bu işlemin söz konusu Tebliğ kapsamında izne tabi olduğu anlaşılmıştır.

Yıldız Entegre'nin Kütahya Gübre'yi devralması işlemi hakkında, ilgili ürün pazarları olarak belirlenen azotlu gübreler ve patlayıcı madde üretiminde kullanılan amonyum nitrat pazarları için ayrı ayrı değerlendirme yapılmıştır.

H.4.1. Azotlu Gübre Pazarı

Yıldız Entegre, 2004 yılında özelleştirilen İGSAŞ'ı devralmasından itibaren, azotlu gübre pazarında faaliyette bulunmaktadır. İGSAŞ, azotlu gübre olan ÜRE ile kompoze gübre (20.20.0, 15.15.15) üretimi yapmaktadır. Kütahya Gübre ise azotlu gübrelerden CAN üretimi yapmaktadır.

İGSAŞ ve Kütahya Gübre'nin, azotlu gübre pazarındaki kurulu kapasiteye göre pazardaki payları ile 2003 yılı üretim ve satışlarına göre pazar paylarına aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 10 – İGSAŞ ve Kütahya Gübre'nin Pazar Payları

	Kapasite	Üretim (%)	Satış (%)
Kütahya Gübre	(.....)	(.....)	(.....)
İgşaş	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	(.....)	(.....)	(.....)

Kütahya Gübre+ İGSAŞ'ın üretimdeki % (...)’lık pazar payının, satışlardaki payının % (...) gibi üretimdeki pazar payının (.....) oranında olması ile birlikte değerlendirildiğinde, Toros Gübre ve Gemlik Gübre gibi rakipler karşısında çok yüksek olmadığı, azotlu gübreler pazarındaki rekabeti dengeleyeceği kanaatine varılmıştır.

Ayrıca ithalatçı kuruluşların pazarda önemli birer rakip oldukları dikkate alınmıştır. Nitekim, 2003 yılında yapılan gübre ithalatının % 47'sini ithalatçı kuruluşlar, % 53'ünü gübre üreticisi şirketler gerçekleştirmiştir. Oysa, gübre üreticileri, 1998 yılında gübre ithalatının % 68'ini ve 1999 yılında, % 76'sını gerçekleştirmişlerdir. Üreticiler dışında kalan ithalatçı kuruluşlar tarafından ise, toplam ithalatın 1998 yılında % 32'si, 1999 yılında yaklaşık % 24'ü gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla, kimyevi gübre pazarında, ithalatın rekabetçi etkisinin, geçmişe göre daha yoğun hissedildiği söylenebilir. Böyle bir durumda, şirketlerin satışlardaki pazar payı pazar gücü konusunda daha iyi bilgi vereceği hususundan hareketle, Kütahya Gübre+ İGSAŞ'ın satışlardaki % (...)’luk payının bir hakim durum göstergesi olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

H.4.2. Patlayıcı Üretiminde Kullanılan Amonyum Nitrat Pazarı

Kütahya Gübre, azotlu gübre üretim tesislerinde, TAN, DNA, seyreltik nitrik asit üretimi de yapabilmektedir. Kütahya Gübre, Türkiye’de TAN ve DNA üreten tek şirkettir. TAN’ın hammaddesi olan DNA, Makine Kimya Endüstrisi Kurumu’na bağlı olan BARUTSAN A.Ş. ve NİTROSAN A.Ş.’de üretilen askeri amaçlı patlayıcıların da hammaddesi olarak kullanılmaktadır.

TAN ise, madencilik ve inşaat sektörlerinde kullanılan dinamit, emülsiyon patlayıcı, ANFO gibi patlayıcıların üretiminde, ayrıca savunma sanayisinde kullanılan askeri patlayıcıların üretiminde kullanılmaktadır. Patlayıcı maddelerin temel girdisi olan TAN, büyük oranda ANFO üretiminde kullanılmaktadır. Ancak, Kütahya Gübre’nin ürettiği TAN’ın, yüksek yoğunluklu üretilmesi ve bu ürünün yağ emme kapasitesinin düşük olması nedeniyle, TAN’ın patlama verim ve maliyetini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle patlayıcı sanayisinde, daha çok ithal TAN talep edilmektedir.

Tablo 11 - Kütahya Gübre’nin TAN, DNA ve Seyreltik Nitrik Asit Kapasite, Üretim Miktarları ve Kapasite Kullanım Oranları (KKO)

Ürün	Kapasite (ton/yıl)	2001	2002	2003
Teknik Amonyum Nitrat	209.088	3.790	3.610	(...)
KKO		% 1,8	% 1,7	% (...)
Derişik Nitrik Asit	15.000	1.605	1.705	(...)
KKO		% 10,7	% 11,4	% (...)
Seyreltik Nitrik Asit	201.300	118.371	124.300	(...)
KKO		% 58,8	% 61,7	% (...)

Tablodan da anlaşılacağı üzere Kütahya Gübre, özellikle TAN üretiminde atıl kapasite ile (% 98-99 arası) çalışmaktadır. Atıl kapasite, DNA’da % 88-90 arası, seyreltik nitrik asitte ise % 38-49 arası oranlardadır. Bu durum da, Kütahya Gübre’nin etkin çalışmadığını, ürünlerinin pazarda talep görmediğini göstermektedir.

Son 3 yılda Kütahya Gübre'nin ürettiği TAN miktarı ile ülkemize yapılan ithalat miktarları⁴ aşağıda sunulmuştur:

Tablo 12 - Türkiye TAN Üretim ve İthalatı:

	2001	2002	2003
Kütahya G. Satış Miktarı	2.778	3923	(...)
Satışlardaki payı	% 16,2	% 23	% (...)
İthalat Miktarı	167.222	166.077	(...)
Satışlardaki payı	% 83,8	% 77	% (...)

Söz konusu dönemde yapılan ithalat miktarına bakıldığında, Kütahya Gübre'nin üretim miktarının, ülke gereksinimi olan 170.000 ton'luk miktarın çok küçük bir bölümünü karşıladığı, yurtiçi TAN pazarındaki payının % (...-...) gibi küçük bir oranda kaldığı görülmektedir. TAN hammaddesi ve askeri amaçlı patlayıcı maddelerin hammaddesi olan DNA üretimi de yapan Kütahya Gübre'nin tesislerinde yapılacak iyileştirmeler sonucunda daha yüksek pazar paylarına ulaşması olasıdır. Nitekim Yıldız Entegre bildirim formunda, söz konusu yatırımı yapacağından bahsetmektedir. Ancak, Kütahya Gübre'yi devralacak teşebbüs olan Yıldız Entegre'nin, patlayıcı üretiminde kullanılan amonyum nitrat pazarında faaliyeti bulunmadığından, devralma işlemi sonucunda hakim durum yaratılması yahut mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesi söz konusu değildir.

Yukarıda yer verilen bilgiler çerçevesinde; Kütahya Gübre'nin özelleştirilmesi yoluyla Yıldız Entegre'ye devredilmesi işlemi ile ilgili ürün pazarlarında hakim durumun yaratılmasının veya güçlendirilmesinin söz konusu olmayacağı kanaatine varılmıştır.

I. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

Kütahya Gübre Sanayii A.Ş.'nin Yıldız Entegre Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından devralınması halinde, azotlu gübre ve patlayıcı üretiminde kullanılan amonyum nitrat pazarlarında 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi anlamında hakim durum yaratılmasının veya mevcut bir hakim durumun daha da güçlendirilmesinin ve bunun sonucunda ülkenin bütünü yahut bir kısmında ilgili piyasalardaki rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına; dolayısıyla bildirim konu devralma işlemine izin verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

⁴ Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan alınan ithalat bilgisinin, TAN'ı da kapsayan "amonyum nitrat" başlığı altında geniş bir veri olması nedeniyle, ülkemiz yıllık TAN kullanım miktarı, Kütahya Gübre'nin tahmini olan 170.000 ton/yıl olarak kabul edilmiştir.